

Особливості педагогічної компетентності викладача в умовах дистанційної освіти в Україні

Опанасенко Ярослав¹

Харківський національний педагогічний університету імені Г. С. Сковороди, Харків, Україна

E-mail: opanasenko.hnpu@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5619-6565>

У статті проаналізовано особливості педагогічної компетентності викладача, що виконує свою професійну діяльність в умовах дистанційної освіти. Метою статті є дослідження впливу умов дистанційної освіти на компетентність викладача. Досягнення мети передбачало вирішення низки завдань, а саме: визначення особливостей педагогічної компетентності викладача та її складників, виділення ключових характеристик дистанційної освіти та аналіз її впливу на систему компетенцій викладача, розгляд можливості впровадження тьюторства як оптимальної моделі для задоволення вимог, що висуває до викладача дистанційне навчання. Для досягнення мети й завдань дослідження використано теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення та систематизація підходів до визначення професійної компетенції педагога, а також особливостей дистанційного навчання). Порівняно терміни «компетентність» та «компетенція». Виділено та досліджено основні компоненти професійної компетентності викладача. Проаналізовано кожен компонент та його роль у забезпеченні високого рівня освітнього процесу. Описано основні характеристики дистанційного навчання як однієї з головних освітніх тенденцій сьогодення. Зроблено припущення про необхідні трансформації системи компетентності викладача, що діє в рамках дистанційної освіти. Визначено, як умови дистанційного навчання впливають на кожний компонент педагогічної компетентності викладача. Зазначено системність та взаємозв'язок складників педагогічної компетентності викладача. Проаналізовано особливості компетентності інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ-компетентність) та її складників. Припущено та обґрунтовано необхідність включення ІКТ-компетентності у систему педагогічної компетентності викладача в умовах дистанційної освіти. Схарактеризовано феномен тьюторства, його види та функції. Підсумовано, що впровадження тьюторства здатне задовольнити вимоги до педагогічної компетентності викладача, який діє в умовах дистанційної освіти. Висунуто припущення про можливість застосування принципів тьюторства та реалізації його механізмів для розкриття повного потенціалу дистанційної освіти.

Ключові слова: педагогічна компетентність, компетенція, дистанційна освіта, ІКТ-компетентність, тьюторство.

Вступ. Сучасні тенденції та технологічні інновації залишають відбиток на усіх сферах соціального життя. Сфера вищої освіти також відображає глобальні трансформації, залучаючи до свого інструментарію найновітніші з технологічного погляду форми навчання та змінюючи саму суть освітнього процесу, підвищуючи його ефективність. Зміни, що відбуваються у сфері вищої освіти, торкаються не лише технологічного забезпечення, вони істотно впливають на роль викладача, ставлячи перед ним нові цілі та задачі. Педагогічна компетентність викладача, яка завжди була одним із головних чинників високої результативності освітнього процесу, стає як ніколи актуальною під час інноваційних процесів.

Професійну компетентність педагога не слід вважати простою сумою певних умінь та навичок, які він використовує у своїй професійній діяльності для досягнення окремих задач. Це вкрай індивідуальне та складне утворення, нерозривно пов'язане з особистістю викладача. Впровадження дистанційного навчання загострило потребу у високій компетентності викладача, оскільки саме ця фігура є ключовою в освітньому процесі та відповідальна за ефективне використання новітнього інструментарію задля досягнення високих цілей освіти.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є дослідження особливостей професійної компетентності викладача, який діє у рамках дистанційної освіти. Досягнення мети передбачало вирішення низки завдань, а саме: визначення особливостей педагогічної компетентності викладача та її складників, виділення ключових характеристик дистанційної освіти та аналіз її впливу на систему

¹ аспірант Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

компетенцій викладача, розглядання можливості впровадження тьюторства як оптимальної моделі для задоволення вимог, що висуває до викладача дистанційне навчання.

Результати дослідження. Професійно-педагогічна компетентність – це інтегративна особистісна характеристика, що виражається в системі компетенцій у педагогічній галузі знань; можливості здійснювати активний вплив на розвиток соціально-ціннісних рис особистості, що дозволяють виконувати соціальні функції в колективі, попереджувати та нівелювати негативні прояви та деструктивну поведінку. Дослідженню професійної компетентності викладачів ЗВО присвячені праці В. Андрущенко, В. Бикова, В. Бондаря, Н. Гузій, О. Дубасенюк, І. Зязюна, І. Ісаєва, В. Кременя, Н. Кузьмінної, В. Лозової, В. Лугового, В. Майбороди, Н. Морзе, Н. Протасової, В. Семиченко та інших. Водночас малодослідженими залишаються знання, уміння та навички, якими мають оволодіти викладачі для успішної організації освітнього процесу в умовах дистанційної освіти.

Більшість учених розподіляють терміни «компетентність» та «компетенція». Компетенція, на відміну від компетентності, є більш вузьким поняттям, та є відчуженою від суб'єкта, наперед заданою соціальною нормою (вимогою) до освітньої підготовки професіонала, необхідну для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, що орієнтується на певний соціально закріплений результат.

О. В. Кучай компетенцію визначає як «сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), заданих відносно певного кола предметів і процесів, необхідних для того, щоб продуктивно діяти щодо них» (Кучай, 2009). Слід зацентувати увагу на тому, що «компетентність» характеризує спеціаліста в його професійній діяльності, а «компетенція» відзначає базову якість, що робить спеціаліста потенційно компетентним.

Система педагогічної компетентності викладача включає в себе цілу низку складників, які торкаються не тільки безпосередньо освітнього процесу як передання знань, умінь та навичок, а й організаційних, мотиваційних, комунікативних, прогнозуючих аспектів освітнього процесу. Основними елементами педагогічної компетентності сучасного викладача є такі:

1. Компетентність щодо особистісних рис, яка відображає наявність та рівень розвитку у викладача певних характеристик, що описують його як професіонала, здатного успішно виконувати педагогічну діяльність. За даними проведених соціологічних досліджень, на думку і педагогів, і студентів серед таких якостей важливе місце посідають повага до студентів, загальна педагогічна культура, здатність організувати свою роботу, високий рівень мотивації, спрямований на педагогічну діяльність. В цьому компоненті дослідники виділяють три головних показники: емпатійність та рефлексія, організованість, високий рівень культурного розвитку.

2. Компетентність щодо педагогічного ціле-визначення, що передбачає постановку головної та допоміжних цілей в освітньому процесі. Вона відображає якість реалізації педагогом кожного з етапів процесу постановки цілей та завдань, створення образу освітнього результату, пояснення системи вимог до освітнього процесу; детальність опису шляху досягнення необхідного результату, відстеження та аналіз ефективності діяльності студентів та власної результативності

3. Компетентність щодо мотивації студентів на здійснення освітньої діяльності відображає якість реалізації викладачем задачі створення у студентів стійкої системи мотивації, що є необхідною для досягнення високих освітніх результатів (засвоєння нових знань, умінь, навичок тощо). Жодна діяльність не може бути ефективною, якщо у людини не буде (зацікавленості) в її результаті. Особливо це спостерігається у сфері освіти, де проаналізувати результати діяльності можна за формальними показниками (оцінки, результати наукової роботи тощо). Для підтримання мотивації студентів викладач повинен мати уявлення про складники мотивації, до яких відносять соціальні, інтелектуальні, матеріальні, духовні та інші мотиви, та вміти ефективно на них впливати (Мармаза, 2005).

4. Компетентність щодо забезпечення інформаційного фундаменту діяльності відображає теоретичну та методичну обізнаність викладача, об'ємні та широкі знання про свій предмет; вміння отримувати, оброблювати та відтворювати професійно-необхідну інформацію, знання умов і характеристик педагогічної ситуації, психологічних особливостей студентів, принципів освітніх взаємовідносин викладача та студентів. Інформація є невід'ємним компонентом педагогічної діяльності. Адекватне, точне та повне інформаційне наповнення є однією з головних заporук продуктивної професійно-педагогічної діяльності. Педагогічна діяльність викладача розкривається через три ключових показника: компетентність у методах викладання, компетентність у предметі викладання та компетентність у суб'єктивних умовах діяльності.

5. Компетентність щодо розробки освітніх програм, методичних, дидактичних матеріалів та прийняття ефективних педагогічних рішень відображає кваліфікаційну готовність педагога розробляти

та реалізовувати програму діяльності, приймати рішення в різноманітних педагогічних ситуаціях, беручи до уваги всю відповідальність за ці рішення та наслідки їх реалізації. Ця компетентність дозволяє викладачу здійснювати викладання з урахуванням рівня підготовленості та сформованості позитивної навчальної мотивації студентів. Як можна побачити, ця компетентність нерозривно пов'язана з мотиваційною компетентністю, та підтверджує тезу щодо системності професійно-педагогічної компетентності викладача.

6. Компетентність щодо організації педагогічної діяльності відображає вміння викладача організувати ефективні взаємовідносини зі студентами, спілкуватися з ними, регулювати їхню діяльність та оцінювати її результати; проявляється у підготовці та проведенні різноманітних форм занять, здатності встановлювати ефективну комунікацію для аналізу індивідуальних особливостей кожного студента та їх максимально ефективного використання в освітньому процесі.

Сучасні тенденції у сфері вищої освіти в Україні диктують свої умови та вимагають докорінних трансформацій усіх її галузей. Особливо це помітно на прикладі впровадження дистанційного навчання, що на сьогоднішній день є однією з найінноваційніших освітніх технологій, яка стає вкрай актуальною як у контексті світової ситуації, так і для досягнення високих освітніх цілей у закладах вищої освіти.

Головною особливістю цієї технології є впровадження особливого процесу навчання, що включає певну дистанцію між студентом та викладачем. Здебільшого головним засобом комунікації в рамках дистанційного навчання виступає мережа Інтернет, спілкування в якій можливе як у форматі реального часу, так і з використанням електронних майданчиків для комунікації та передання інформації, необхідної для ефективного вивчення дисципліни.

Головні особливості дистанційного навчання розглядали такі вчені, як В. Биков, І. Вороникова, Л. Данькевич, В. Кухаренко, Н. Морзе, Є. П'яних, А. Прокопенко, Н. Рашевська, В. Фандей, Т. Шроль та ін. Так, Дж. Хассон розкриває основні елементи дистанційного навчання: розподілення викладачів і деякої частини учнів, принаймні, на більшу частину освітнього процесу; використання освітніх мультимедійних засобів і електронних ресурсів як віддалених, так і безпосередніх [Хассон, 2004].

Основною особливістю цієї технології є здійснення процесу навчання зі збереженням певної дистанції або відстані. Здебільшого для дистанційного навчання, як основного засобу комунікації, використовується мережа Інтернет, спілкування в якій можливо як у реальному часі, так і з використанням електронних майданчиків для комунікації і передання інформації, необхідної для вивчення дисципліни.

Впровадження системи дистанційного навчання впливає на цілу низку освітніх процесів та змінює саму суть освіти, розширяючи існуючий інструментарій та відкриваючи нові горизонти як для викладачів, так і для студентів. Проте слід розуміти, що це вимагає високої професійної компетентності викладача як головного елемента у цій системі. Мова йде не тільки про підвищення вже наявного рівня оволодіння професійними навичками, а про набуття нових умінь, без яких застосування та впровадження системи дистанційного навчання стає неможливим.

Компонент особистісної компетентності потребує від викладача набуття нових якостей, до яких відносять високий рівень етики дистанційного спілкування, комп'ютерну ерудованість, яка допоможе спілкуватися зі студентами однією мовою, використовуючи зрозумілі терміни та дозволить максимально ефективно організувати процес освіти, використовуючи новий інструментарій. Наприклад, комп'ютеризація ведення звіту значно спрощує цей процес та водночас підвищує ефективність аналізу освітніх результатів.

Варто сказати, що втрата живого зв'язку між викладачем та студентом є одним із головних ризиків дистанційного навчання. Комп'ютерне середовище використовується настільки активно, що з простого посередника перетворюється у важливий елемент освітнього процесу, який часто може виходити на перший план, приковує до себе увагу та диктуючи свої умови. Компетентний викладач повинен зберегти та розвинути особистість кожного студента на протязі усього періоду навчання, що є вкрай складним завданням.

Процес ціле-визначення та вимоги до компетентності викладача також змінюється. За допомогою комп'ютерних та медіа-інструментів викладач може наочно продемонструвати навчальній групі «дорожню мапу» навчального курсу та вказати послідовність цілей та завдань, оскільки за відсутності досвіду, самостійно зробити це студентам доволі складно. Ефективне ціле-визначення підвищить ефективність професійної діяльності викладача, який зможе аналізувати процес ведення курсу та вносити необхідні корективи до освітнього процесу з урахуванням отриманих результатів. Водночас це

покращить розуміння студентами логіки освітнього курсу та допоможе швидше досягати поставлених результатів.

Мотиваційний компонент професійної компетентності викладача також набуває нових аспектів. По-перше, це надає педагогу цілу низку методів навчання для підвищення навчальної мотивації студентів (вікторини, медіа-тестування з можливістю вносити тематичні корективи, індивідуалізація навчання), які він може активно використовувати в освітньому процесі. По-друге, сама суть форми дистанційної освіти передбачає відсутність формалізованих занять та надає студенту широкий простір для самостійної роботи, що передбачає високий рівень освітньої мотивації, підтримка та регуляція якої є одним із головних завдань викладача.

За даними дослідження, що проводилось на території США у 2007 році, вчені виділили перелік головних чинників навчальної мотивації, до яких віднесли оточення, зворотний зв'язок, включення у діяльність, значимість діяльності для студента, індивідуалізацію, різноманітність процесу навчання, зацікавленість, насиченість, взаємодію з іншими студентами. Як бачимо, впровадження дистанційної освіти впливає майже на кожний чинник. Наприклад, взаємодія з іншими студентами ускладнюється, погіршується зворотний живий зв'язок із викладачем, викладач не може встановити оточення, що було б найоптимальнішим для студента. Це, у свою чергу, встановлює для викладача цілий перелік нових, неочевидних на перший погляд задач.

Водночас дистанційне навчання дає змогу для підвищення різноманітності та насиченості навчання завдяки широкому спектру форм навчання (медіа-лекції, можливість демонстрації великої кількості відео- та аудіо інформації). Також воно підвищує зацікавленість студента та індивідуалізацію освітнього процесу, дозволяючи розробити індивідуальну програму з урахуванням персональних потреб для кожного студента, що значно підвищить його навчальну мотивацію.

Інформаційний компонент компетентності викладача потребує ще більш детального поглиблення предметних знань, що дозволить забезпечити максимально коректну адаптацію курсу під дистанційний формат або створення нових освітніх курсів із використанням дистанційного інструментарію. Формальне та механічне перенесення очної освітньої програми в онлайн-форму призводить до зниження інформативності матеріалу, погіршення засвоєння інформації студентами, складності сприйняття та розуміння причинно-наслідкових зв'язків, та як наслідок, до зниження ефективності всього навчального курсу.

Комунікативна компетентність викладача також піддається значним трансформаціям. На перший погляд видається, що при впровадженні систем дистанційного навчання роль комунікативних навичок знижується, оскільки безпосередній контакт між студентом та викладачем перестає існувати, а на його місце стає опосередкований зв'язок через освітню платформу, на якій відбувається процес навчання. Проте така ситуація має й зворотний бік.

На відміну від очних форм навчання викладачу дистанційної освіти необхідно вміти визначати психологічний настрій і психологічні особливості своїх студентів на відстані, щоб більше уваги приділяти, наприклад, інтровертам, стимулюючи їх до активної діяльності у форумах, чатах, часом стримувати запал екстравертів, запобігаючи конфліктним ситуаціям, формувати культуру комунікації в мережі. Як свідчить пілотажне дослідження, проведене автором серед викладачів трьох провідних вишів м.Харкова (N=126), викладач очного навчання не готовий у повній мірі до такої системи ведення освітнього процесу. Сам процес спілкування (починаючи від зворотного зв'язку та закінчуючи особливостями субординації) змінюється настільки, що вже наявні комунікативні навички викладача можуть виявитись низькоефективними. Натомість незвичні та неочевидні для нього вміння (такі як, наприклад, написання цікавих текстів або регулювання групової динаміки в онлайн-конференціях) стануть ключовими.

Проте навіть таке системне покращення вже відомих у контексті очної освіти компонентів не є достатнім для потреб дистанційного навчання. Як уже було сказано, онлайн-платформа, завдяки якій й здійснюється дистанційне навчання, є абсолютно новим освітнім середовищем, зі своїми вимогами, особливостями та принципами діяльності. Воно вносить суттєві корективи до діяльності всіх учасників освітнього процесу. Для активного впровадження інноваційних технологій, адаптації існуючого матеріалу під нову форму навчання, встановлення ефективних взаємовідносин зі студентами в системі «онлайн» та інших завдань, викладач мусить мати високий рівень компетенції у сфері інформаційно-комунікативних технологій (далі – ІКТ компетенція).

ІКТ-компетенції вчителя визначають як здатність педагога розв'язувати професійні завдання із використанням засобів і методів інформатики й ІКТ, здійснювати інформаційну діяльність зі збирання,

обробки, передавання, зберігання інформаційного ресурсу, з продукування інформації для автоматизації процесів інформаційно-методичного забезпечення та організувати інформаційну взаємодію між учасниками освітнього процесу й інтерактивним засобом, який функціонує на базі засобів ІКТ (Ясулайтіс, 2005).

В. Ю. Биков у своїх наукових працях доводить, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) докорінно змінює роль і місце викладача й студента в освітньому процесі, сприяє реалізації індивідуального підходу в навчанні — того, що так бракує нинішній освітній системі. У такій моделі викладач перестає бути просто «ретранслятором» знань, а стає співтворцем сучасних, позбавлених повчальності й проповідництва, технологій навчання (Биков, 2010).

Як можна побачити, впровадження дистанційного навчання докорінно змінює не лише суть освіти, а й роль викладача як головної ланки цієї складної системи. Його педагогічна компетентність розширюється, ускладнюється та поглиблюється, трансформуючи саму сутність ролі педагога. У науковій практиці існує термін «тьютор», який з'явився задовго до створення систем онлайн-освіти, у ХІІ році. Тоді однією з найбільш важливих освітніх функцій тьютора було керівництво читанням його учнів. Тьютори готували базові інструкції, записи та друковані рекомендації до предметів і дисциплін. Крім того, тьютори готували своїх підопічних до публічних диспутів.

Такий перелік задач та компетенцій тісно перетинається із реаліями дистанційної освіти, про які ми вже писали. Підготовка власних освітніх програм, експертних рекомендацій до використання вже наявних курсів та індивідуальний підхід до кожного студента є вкрай актуальним у контексті задач дистанційного навчання. Вважаємо, що замість локального розвитку окремих компетенцій педагога, доречнішою буде глобальна зміна концепції «викладача» та перетворення його на «тьютора».

На думку О. Стукало, «тьютор – це педагог, який працює на основі принципу індивідуалізації та супроводжує побудову індивідуальної освітньої програми» (Стукало, 2010). Слід підкреслити, що здійснювати тьюторську діяльність можливо лише у відкритому інформаційному просторі, головною метою якого є прагнення навчити людину максимально використати різноманітні ресурси для побудови своєї освітньої програми. Особливості дистанційного навчання цілком відповідають цим вимогам та забезпечують відкритий інформаційний простір усім учасникам освітнього процесу, саме тому тьюторство є вкрай актуальним у цих умовах.

Вчені виділяють такі функції тьютора:

- Організаторська – тьютор організовує освітню діяльність студентів.
- Інформаційна – він піклується про засвоєння студентами певного теоретичного змісту, який надано в матеріалах курсу.
- Комунікативна – тьютор забезпечує спілкування студентів з тьютором та між собою.
- Розвивальна – тьютор активізує пізнавальну діяльність студентів, сприяє особистісному розвитку студентів.

Системи дистанційної освіти потребують активного залучення усіх перелічених функцій. Організація освіти в онлайн-середовищі є вкрай складним, проте необхідним процесом, що потребує високого професіоналізму. Інформаційний компонент курсу, його адаптація та забезпечення засвоєння студентами матеріалу також є одним із головних завдань у дистанційному навчанні. Встановлення ефективної дистанційної комунікації між викладачем та студентом, специфіку якої ми вже згадували, також є як ніколи актуальним. Враховуючи розширений інструментарій дистанційної освіти, розвивальна функція тьютора може стати вирішальною, оскільки набуває дуже високого потенціалу та низки нових можливостей для всебічного розвитку студентів.

Як свідчить аналіз науково-педагогічної літератури, в закордонній практиці діє розгалужена класифікація тьюторів: викладач-розробник навчально-методичних матеріалів; консультант з методів навчання (фасилітатор); фахівець, який здійснює поточну методичну підтримку навчання студента (тьютор); фахівець з методів контролю за результатами навчання (інвіглятор) (Демура, 2007).

Впровадження тьюторства в умовах дистанційної освіти допоможе викладачам набутти комплексу тих педагогічних компетенцій, що є необхідними для досягнення освітніх цілей. Також це дозволить використовувати весь потенціал широкого інструментарію ІТ та вивести якість вищої освіти в Україні на новий рівень.

Висновки. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти, вносить безліч переваг до освітнього процесу. Воно розширяє можливості для обох сторін – викладача і студента, спрощує доступ до великої кількості навчальної інформації та дозволяє використовувати різноманітні форми матеріалу, що, безумовно, підвищує якість навчання. Проте поряд з перевагами, дистанційне навчання також має

свої вимоги, як технічного характеру, так і педагогічного. Особлива увага приділяється професійній компетентності викладача як ключової ланки освітнього процесу.

Система дистанційного навчання змінює вже наявні складники професійної компетентності викладача. Так, наприклад, особистісний компонент доповнюється підвищенням рівня комп'ютерної етики та загальної ерудованості викладача. Процеси ціле-забезпечення, які є невід'ємною частиною процесу освіти, повинні відбуватися з урахуванням нового інструментарію, заради наочності для студентів та підвищення продуктивності для викладачів. Сфера комунікації також вимагає перетворення, оскільки дистанційна освіта вимагає компенсації відсутності живого спілкування та підвищення рівня зворотного зв'язку між студентом та викладачем. Також для викладача, який діє в рамках дистанційної освіти, є необхідним високий рівень ІКТ-компетентності, без якої ефективне використання нового інструментарію є неможливим. Також варто зазначити, що всім переліченим вимогам відповідає тьютор як новий суб'єкт викладацької діяльності.

Література

Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2010. № 9. С. 9-15.

Демура І. Сутиність професійних компетентностей. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*. Вип. XXXVIII / заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов'янськ: Видавництво центр СДПУ, 2007. С. 64–71.

Кучай О. В. Компетенція і компетентність – відображення цілісності та інтеграційної суті результату освіти. Київ: Рідна школа, 2009. 353 с.

Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. Харків: Основа, 2005. 176 с.

Стукало О. А. Особистість викладача вищого навчального закладу у системі його професійної компетентності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 155, Ч. 2. С. 307–312.

Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти. Київ: Вища освіта, 2004. 298 с.

Ясулайтіс В. А. Дистанційне навчання: методичні рекомендації. Київ: МАУП, 2005. 267 с.

Features of the teacher's pedagogical competence under conditions of distance education in Ukraine

Opanasenko Yaroslav²

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

The article analyses the features of the pedagogical competence of a teacher who performs his / her professional activity under conditions of distance education. The purpose of the article is to study the features of the professional competence of a teacher who operates in the framework of distance education. The achieving of the goal involved solving a number of tasks: to determine the characteristics of the pedagogical competence of a teacher and its components, to highlight the key characteristics of distance education and analyse its impact on the system of teacher competencies, to consider tutoring as an optimal model for meeting the requirements of distance teaching / learning. To achieve the purpose and goals of the article, the author used theoretical methods (analysis, synthesis, generalisation and systematisation of approaches which enable defining the professional competence of the teacher and determining the features of distance learning). The terms "competence" and "competency" have been compared. The main components of the teacher's professional competence are highlighted. The components of the competence under study as well as their role in ensuring a high level of educational process have been analysed. The main features of distance learning as one of the today's main educational trends have been described. Some assumptions about potential transforming of the competence system of a teacher, operating within the framework of distance education, have been made. The essence of how the conditions of distance learning effect each component of the teacher's pedagogical competence has been determined. The system and interrelation of the components of the teacher's pedagogical competence have been indicated. Some features of the competence in the field of information and communications technology (ICT competence) and its components have been analysed. The necessity of including the ICT competence in the system of the teacher's pedagogical competence under conditions of distance education has been assumed and substantiated. The phenomenon "tutoring", its types and functions have been described. It is concluded that the introduction of tutoring is able to satisfy the requirements to the pedagogical competence of a teacher operating within distance education. Some

² PhD Student at the H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

assumptions regarding the possibility of applying the principles of tutoring and implementing its mechanisms for revealing a full potential of distance education have been made.

Keywords: *pedagogical competence, competency, distance education / learning, ICT competence, tutoring.*

References

Bykov, V.Yu. (2010). Vidkryte navchalne seredovyshe ta suchasni merezhni instrumenty system vidkrytoi osvity [Open learning environment and modern network tools of open education systems]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova* [in Ukrainian].

Demura, I. (2007). Sutnist profesiinykh kompetentnosti [The essence of professional competencies]. V.I. Sypchenko (Eds.), *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats – The humanization of the educational process: a yearbook of research articles*. Sloviansk: SDPU [in Ukrainian].

Khasson, V. Dzh. (2004). *Kryterii yakosti dystantsiinoi osvity [Quality criteria for distance education]*. Kyiv: Vyscha osvita [in Ukrainian].

Kuchai, O.V. (2009). *Kompetentsiia i kompetentnist – vidobrazhennia tsilisnosti ta intehtatsiinoi suti rezultatu osvity [Competency and competence - a reflection of the integrity and integration of the essence of the outcome of education]*. Kyiv: Ridna shkola [in Ukrainian].

Marmasa, O.I. (2005). *Menedzhment v osviti: sekrety uspishnoho upravlinnia [Management in education: the secrets of successful management]*. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].

Stukalo, O.A. (2010). Osobystist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu u systemi yoho profesiinoi kompetentnosti [The personality of a teacher of higher education in the system of his professional competence]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy* [in Ukrainian].

Yasulaitis, V.A. (2005). *Dystantsiine navchannia: metodychni rekomendatsii [Distance learning: methodical recommendations]*. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].

Accepted: November 10, 2020

